

Ömer bin Abdulaziz hazretleri; İslamın adalet ve takvası ile meşhur valilerinden. Tâbiînin büyüklerinden. Adâleti, insâfı ve güzel ahlâkı ile meşhur sekizinci Emevî halîfesi. Ömer bin Abdülaziz in İkinci Halife Ömer bin Hattab'ın torunudur. Doğum yeri ve tarihi konusunda değişik rivayetlerin bulunduğu Ömer b. Abdülaziz'in Medine'de doğduğu rivayeti kuvvetli görüslendendir. Ömer bin Abdülaziz çok nîmet ve servete sahipti.

ÖMER B. ABDİLİZ

“Ömer İbn Abdilaziz alimlere göre, ilmiyle âmil alimlerden ve Hulefa-i Raşidin'den sayılır.”
– Ez-Zehebi-

Hulefa-i Raşidin'in beşincisi âbid ve zahid halifeden söz etmek misk kokusundan ve bahçelerden yayılan kokulardan daha güzel bir şeydir. Onun eşsiz ve yüce hayatı güzel kokulu ve verimli bir bahçedir. O bahçenin neresine varsanız taptaze bir bitki güzel, bir çiçek ve olgun bir meyve bulursunuz.

Şimdi, tarihin doruğunun kendisiyle süslendiği bu hayatın tamamını anlatamamamız; bahçesinden bir çiçek koparmamızı, onun nurundan bir kıvılcım almamızı da engellemez herhalde...

Çünkü tamamına erişilmeyenin bir kısmı da terk edilmez ya. İşte sana Ömer b. Abdilaziz'in hayatından üç tablo. Allah izin verirse bundan sonra bunları başka tablolar da takip edecek. Bu tabloyu bize Medine'nin âlim, kadı ve şeyhi Seleme b. Dînar rivayet etmektedir:

Haleb'in meseleleriyle ilgili olarak Hunasıra'dayken müslümanların halife Ömer b. Abdilaziz'in yanına geldim. Yaşım hayli ilerlemişti. Uzun zamandan beri de onunla görüşmemiştik. Onu evin önünde buldum. Ancak, Medine'ye vali olduğu gün gördüğüm halinin değişmesi sebebiyle onu tanıyamadım. Bana hoş geldin dedikten sonra:

“Ebu Hazım yanıma gel” diye ilâve etti. Yanına varınca:.

“Sen müminlerin emiri Ömer b. Abdilaziz değil misin?” dedim.

O da: “Evet” dedi. Ben de:

“N’oldu sana böyle?

Senin yüzün parlak, cildin taze ve rahatın yerinde değil miydi?” dedim.

“Öyleydi” diye cevap verdi.

“Altın ve gümüş sahibi ve müminlerin emiri olduktan sonra seni bu hale getiren nedir?” diye sordum. O da:

“Ebu Hazim! Peki bende değişen nedir?!” diye sordu. Şu cevabı verdim:

“Vücudun zayıflamış...

Cildin sertleşmiş...

Yüzün sararmış...

Gözlerinin canlılığı gitmiş...”

Bunun üzerine ağladı ve şöyle dedi:

“Sen, beni öldükten üç gün sonra gözlerim çenemin üzerine akmış, karnım deşilip parçalanmış, böcekler vücudumdan yararlanmak için cesedime üşüşmüşken görseydin nasıl olurdu ya?!

İşte beni o zaman görseydin, beni bugünkü kadar da tanıyamazdın...”

Daha sonra gözlerini bana dikip:

“Ebu Hazim! Medine’de bana rivayet ettiğin hadisi hatırlamıyor musun?” dedi.

“Müminlerin emîri. Sana birçok hadis rivayet ettim. Hangisini kastediyorsun?” dedim.

Şöyle cevap verdi: “Ebu Hureyre’nın rivayet ettiği bir hadis.” “Evet, hatırlıyorum, müminlerin emîri!” dedim.

“Bana o hadisi tekrar etsene. Senden onu tekrar dinlemek istiyorum”

Ben anlattım. Ebu Hureyre’nın şöyle dediğini duydum: “Resulüllah’ın (s.a.v.) şöyle buyurduğunu duydum, Sizin önünüzde sarp ve çok tehlikeli bir yokuş var. Onu sadece, vücudu, ibadet ve cihad ederken zayıf düşenler aşabilecektir.”

Ömer, ciğerinin parçalanmasından korktuğum bir şekilde ağladı.

Daha sonra gözyaşlarını silip bana döndü ve şöyle dedi:

“Ebu Hazim! Bu yokuştan kurtulmak ümidiyle kendimi zayıflattığımda beni ayıplar mısınız... Halbuki ben kendimi kurtulmuş sanmıyorum.”

Ömer'in hayat tablolarından İkincisini de bize Et-Taberi, et-Tufeyl b. Mirdas'tan rivayet etmektedir. O şöyle anlatır:

“Müminlerin emîri Ömer b. Abdilaziz halife olduğunda, Suğd'daki valisi Süleyman b. Ebi's-Seriy'ye şu mektubu yazdı:

“Müslümanları misafir etmek için oteller yap.

Oraya onlardan birisi uğradığında gece ve gündüz misafir edin...

Onun durumunu düzeltin ve hayvanlarını siz temin edin.

Eğer yorgunluktan şikâyet ederse onu iki gün iki gece misafir edin...

Ona yardım edin.

Eğer azığı ve binecek bir hayvanı olmazsa ihtiyacını görececek şeyi ona verin.

Ve onu memleketine ulaştırın.”

Vali halifenin emrini yerine getirdi.

Kendisine hazırlamasını emrettiği otelleri yaptı.

Bunlarla ilgili haberler her tarafa yayıldı.

İslâm ülkelerinin doğu ve batısındaki insanlar bu yapılanlardan konuşmaya ve halifenin adalet ve takvasını övmeye başladılar.

Hemen Semerkand halkının ileri gelenlerinden bir heyet oranın valisi Süleyman b. Ebi's-Seriy'e gelip şöyle dediler:

“Selefin (senden önceki) Kuteybe b. Müslim el-Bahili ülkemizi haber vermeden (uyarmadan) işgal etti.

O bizimle savaşta sizin yani Müslümanların davrandığı gibi davranmadı. Biz öğrendik ki, siz düşmanlarınızı İslâm'a girmeye davet ediyorsunuz.

Eğer kabul etmezlerse onları cizye vermeye davet ediyorsunuz.

Yine bunu da kabul etmezlerse onlara savaş ilân ediyorsunuz...

Biz halifenizin adalet ve takvasını görünce ordunuzu size şikâyet etme ve komutanlarınızdan birinin bize yaptıklarına karşı sizden yardım isteme cesaretini bulduk...

Ey emir! Bizden bir heyetin halifeye gitmesine ve bize yapılan haksızlıkları ona ulaştırmamıza izin ver...

Eğer bizim de bir hakkımız olursa, o bize verilir.

Eğer yoksa gittiğimiz yerden geri döneriz.”

Süleyman onlardan bir heyetin Şam'daki halifeye gitmelerine i-zin verdi.

Onlar halifelik makamına varınca durumlarını Müslümanların halifesi Ömer b. Abdilaziz'e iletiler.

Halife, valisi Süleyman b. Ebi's-Seriyy'e şu mektubu yazdı:

“Bu mektubum sana geldiğinde, Semerkantlılar için şikayetlerini dinleyecek bir kadı görevlendir. Eğer o, onların lehinde hükmederse, müslüman ordusunun onların şehrini terk etmelerini emret.

Onların arasında oturan müslümanları memleketlerini terk etmeye çağır.

Siz ve Kuteybe b. Müslim el-Bahili onların ülkesine hiç girmemiş oibi dönünüz.”

Heyet Süleyman b. Ebi's-Seriyy'e gelip müminlerin emîrinin mektubunu verdiklerinde, hemen onlar için kadıların kadısı Cümeye b. Hazır en-Naci'yi görevlendirdi.

Kadı onların şikâyetini dinleyip verdikleri bilgileri araştırdı.

Bazı müslüman asker ve komutanların şahitliklerine başvurdu.

Kadı onların iddialarının doğru olduğu kanaatine vardı.

Ve onların lehine hükmetti...

Öyle olunca vali, müslüman askerlerinin onların ülkelerini terk etmelerini, kendi karargâhlarına dönmelerini ve bir defa daha onlarla savaşmalarını emretti...

Onların ülkelerine ya barış yoluyla girecekler...

Ya orayı savaş yoluyla elde edecekler.

Ya da onlar için fetih mümkün olmayacaktı.Halkın ileri gelenleri, müslümanların kadıların kadısının onların lehindeki hükmünü duyunca, birbirlerine şöyle dediler:

“Yazıklar olsun size... Bu insanların içine karıştınız ve onlarla birlikte kaldınız.

Onların ahlâkını, adalet ve doğruluklarını gördünüz.

Onları yanınızda bıraktınız.Onlarla oturup kalkarken içiniz rahat olsun...

Onlarla bir arada bulunmaktan dolayı gözünüz aydın olsun...”

Ömer'in hayatındaki tablolardan üçüncüsünü de bize Ibn Abdil-hakem “Siretu Ömer b. Abdilaziz” isimli kıymetli kitabında anlatmaktadır:

Ömer'in vefatı yaklaşınca Mesleme b. Abdilmelik1 yanına girdi ve şöyle dedi:

“Ey müminlerin emîri! Sen çocuklarının fırsatı ganimet bilip paraya sahip olmalarını önledin.

Bana veya ailenden tercih ettiğin birine onlar hakkında vasiyette bulunsaydın ne iyi olurdu.”

Sözünü bitirince Ömer: “Beni oturtunuz” dedi. Onu doğrultup yatağına oturtular. O şöyle dedi:

“Mesleme! Konuşmanı duydum.

Çocuklarımın fırsatı ganimet bilip bu mala sahip olmalarını önlediğimi söyledin.

Vallahi, ben onları lâıyk oldukları bir hakta alıkoymadım.

Onların olmayan hiçbir şeyi de onlara vermedim.

Bana veya aileden tercih ettiğin birine onlar hakkında vasiyette bulunsaydın sözüne gelince; benim onlar hakkındaki vasım ve velim hak ile kitabı indiren Allah’tır. O, iyileri korur ve onlara yardım eder.

Mesleme! Oğullarımın iki kişiden biri olduğunu bil.

Ya salih ve müttaki bir kişi ki Allah lütfüyle ona yardım edip o-nun için bir çıkış yolu bulacaktır...

Ya da günahların üzerine eğilmiş kötü bir kişi ki ben Allah Teâla’ya karşı, ona, parayla yardım eden kişilerin ilki olmayacağım.”

Daha sonra: “Oğullarımı yanıma çağırın” dedi.Onları çağırdılar, on küsur oğlandı.

Onları görünce Ömer’in gözleri yaşardı ve şöyle dedi:

“Benim çocuklarım var ki onları yoksul ve hiçbir şeysiz bıraktım.”

Sessiz bir şekilde ağlamaya devam etti... Daha sonra onlara dönüp: “Yavrularım!

Size birçok iyilik bıraktım...

Siz, müslüman ve zimmîlerden üzerinizde hakları olduğunu söyleyen hiç kimseyle karşılaşmayacaksınız.

Yavrularım! Sizin iki şeyden birini seçmeye hakkınız var:

Ya, babanızın cehenneme girmesi karşılığında zengin olmanız...

Ya da cennete girmesi karşılığında fakir olmanız...

Ancak ben sizin, babanızı cehennemden kurtarmayı zenginliğe tercih edeceğinizi zannediyorum” dedi.

Daha sonra onlara şefkatle bakıp şöyle dedi:

“Kalkın, Allah sizi korusun.

Kalkın, Allah size rızık versin...”

Mesleme ona dönüp şöyle dedi:

“Benim bundan daha iyi bir fikrim var, müminlerin emiri!”

Halife: “Peki nedir o?” dedi.

Mesleme şöyle cevap verdi: “Bende üç yüz bin dînar var. Bu paraları sana vereyim, sen de onları çocuklarının arasında dağıt veya istersen onları tasadduk et.”

Ömer ona: “Mesleme! Bende bundan daha iyisi var” dedi.

Mesleme sordu: “Nedir o, müminlerin emîri”

“Kendisinden alınan kimseye onları iade edersin çünkü onlar senin hakkın değil...” dedi.

Mesleme'nin gözleri yaşardı ve şöyle dedi:

“Allah sana sağken de, ölüyken de rahmet etsin...

Sen bizim katı kalplerimizi yumuşattın...

Unutkanlaşan kalplerimize hatırlatmada bulundun...

Adını salih kimseler arasına soktun...”Halk Ömer'den sonra oğullarıyla ilgili haberleri takip ettiler ve gördüler ki hiçbirinin muhtaç ve fakir durumda olmadığını gördüler...

Yüce Allah bunu ne güzel buyurmuştur:

“Arkalarında cılız çocuklar bıraktıkları takdirde, bundan endişe edecek olanlar, haksızlık yapmaktan korksunlar ve Allah'tan sakınsınlar; doğru söz söylesinler...”